

Nr 299.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare, m. m.; given Stockholms slott den 21 maj 1943.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga härvid fogat förslag till lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare,

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag**om viss begränsning av legitimation som tandläkare.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Medicinalstyrelsen äger, där tandläkare icke äro att tillgå för tjänstgöring inom tandvård, som anordnats av stat eller kommun, vid meddelande av sökt legitimation som tandläkare begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom innehavare av eller vikarie å tjänst inom sådan tandvård. Dylik begränsning må dock ej gälla längre än intill dess sökanden fullgjort tjänstgöring inom statlig eller kommunal tandvård under ett år.

2 §.

Villkoren för anställning i kommunal tjänst av tandläkare, för vilken legitimationen är begränsad efter vad i 1 § sägs, skola, i händelse överenskommelse därom ej träffas, fastställas av medicinalstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1943 och gäller till och med den 30 september 1946.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 7 maj 1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet samt t. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *åtgärder för tillgodoseende av behovet inom folktandvården av tandläkare* samt anför.

I propositionen nr 214 till den nu samlade riksdagen har Kungl. Maj:t på hemställan av chefen för ecklesiastikdepartementet föreslagit riksdagen att bifalla vissa förslag, genom vilkas förverkligande en omorganisation av tandläkarinstitutet skulle komma till stånd. Härigenom beräknas institutets kapacitet, som för närvarande medger en examination av omkring 90 nya tandläkare om året, kunna höjas till att avse 120 tandläkare om året. Syftet med denna åtgärd är att i ökad utsträckning tillgodose främst folktandvårdens men även den militära tandvårdens behov av tandläkare.

Till grund för det riksdagen förelagda omorganisationsförslaget ligger ett av *tandläkarinstitutets lärarråd* i samråd med representanter för *besparingsberedningen* den 16 februari 1942 avgivet förslag i ämnet. Över lärarrådets förslag hava utlåtanden avgivits av, bland andra, *medicinalstyrelsen*, som i ett den 7 mars 1942 dagtecknat utlåtande ifrågasatt vissa andra åtgärder för folktandvårdens rekrytering, nämligen *dels* inrättande av särskilda studiestipendier för studerande vid tandläkarinstitutet, som förbunde sig att tjänstgöra vid folktandvården, *dels* införande av obligatoriskt praktikår för nyexaminerade tandläkare före erhållande av legitimation, *dels* anställande av distriktstandläkarstipendiater, *dels* ock vidgade möjligheter till tillfällig legitimation för studerande vid tandläkarinstitutet.

I anledning av de av medicinalstyrelsen sålunda ifrågasatta åtgärderna hava avgivits yttranden av *statskontoret*, *tandläkarinstitutets lärarråd*, *svenska landstingsförbundets styrelse*, *svenska stadsförbundets styrelse* samt gemensamt av *svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkareförbund*.

I skrivelse den 14 november 1942 har *svenska landstingsförbundets styrelse* — under åberopande av ett vid förbundets ordinarie möte den 13 och 14 november 1942 gjort uttalande om behovet av snara åtgärder för tillgodoseende av folktandvårdens behov av tandläkare såväl i rådande läge som i framtiden — hemställt om vidtagande av åtgärder i nämnda syfte.

Vidare har *medicinalstyrelsen* — till belysande av behovet av tandläkare inom folktandvården — med skrivelse den 23 december 1942 överlämnat en redogörelse från Jönköpings läns landstings hälsovårdsberedning rörande vakanta distriktstandläkartjänster inom landstingsområdet.

Medicinalstyrelsen har därefter, på grund av remiss, den 13 februari 1943 avgivit förnyat utlåtande i ämnet. Styrelsen har i nämnda utlåtande förklarat sig anse, att dess förslag om anställande av distriktstandläkarstipendiater och om vidgade möjligheter till tillfällig legitimation för studerande vid tandläkarinstitutet tills vidare borde träda i bakgrunden.

Till prövning återstå sålunda frågorna om inrättande av studiestipendier och om obligatoriskt praktikår före legitimation som tandläkare. Jag ämnar i det följande behandla dessa båda spörsmål vart för sig, därvid jag först upp-tager frågan om obligatoriskt praktikår till behandling.

Obligatoriskt praktikår för nyexaminerade tandläkare.

Gällande bestämmelser.

Till en början torde böra lämnas redogörelse för huru legitimationen för tandläkarna för närvarande är ordnad.

Gällande bestämmelser rörande utövandet av tandläkarkonsten innefattas i en av Kungl. Maj:t i administrativ väg den 18 juni 1861 (nr 41) fastställd ordning för tandläkarekonstens utövning.

Enligt § 1 nämnda ordning äro de förrättningar, som tillhöra tandläkar-konstens utöfvare: a) rengöring, fyllning och utdragning av tänder; b) förfärdigande och insättande av konstgjorda tänder; samt c) behandling av tändernas och tandköttets sjukdomar.

I §§ 2 och 3 meddelas bestämmelser om dels fordringarna för att få undergå prövning för erhållande av rättighet till tandläkarkonstens utövande, dels ock vilka som skola verkställa nämnda prövning och vad densamma skall innefatta. Dessa bestämmelser få emellertid anses vara upphävda genom stadgan den 22 september 1899 (nr 69) för tandläkarinstitutet, enligt vilken karolinska institutet skall vid tandläkarinstitutet anordna såväl den teoretiska och praktiska undervisning, vilken erfordras för utbildning av tandläkare, som ock de för vinnande av legitimation såsom svensk tandläkare erforderliga examina. I samband med meddelande av bestämmelser om tidpunkten för stadgans ikraftträdande föreskrefs, att samtidigt med ikraftträdandet de mot bestämmelserna i stadgan stridande äldre föreskrifterna skulle upphöra att gälla. 1899 års stadga har efterträtts av nu gällande stadga för institutet den 31 maj 1934 (nr 226), enligt vilken nyssnämnda undervisning och examina skola anordnas vid institutet. Utöver de sålunda av stadgan för tandläkarinstitutet ersatta bestämmelserna innehåller § 3 i 1861 års ordning föreskrift, enligt vilken *medicinalstyrelsen* utfärdar tillstånds-brev för tandläkarkonstens utövande. Sådant brev berättigar enligt samma paragraf innehavaren att var som helst i riket utöva tandläkarkonsten, dock med åliggande att såväl underrätta *medicinalstyrelsen* och vederbörande förste provinsialläkare om sin boningsort som ock

förevisa tillståndsbeviset för stads- eller provinsialläkaren i den ort, där han sig nedsätter (kung. 31 december 1894, nr 111, sid. 3). — Medicinalstyrelsens befattning med hithörande ärenden beröres också i 6 § instruktionen den 19 december 1930 (nr 441) för medicinalstyrelsen, enligt vilken paragraf det tillkommer styrelsen att åt svenska medborgare, som önska inom riket utöva tandläkaryrket och som visat behörighet därtill, meddela legitimationsbevis.

§§ 4—7 i 1861 års ordning innehålla bestämmelser, som antingen äro upphävda eller, ehuru icke formellt upphävda, faktiskt icke längre tillämpas.

Enligt § 8 är i riket legitimerad tandläkare berättigad att, under iakttagande av de i författningarna föreskrivna försiktighetsmått, från apotek förskriva och i utövningen av sin konst använda de läkemedel, vilka, i enlighet med vad medicinalstyrelsen äger bestämma, skola anses erforderliga för utövning av tandläkarkonsten. Han äger dock icke att för framkallande av allmän känslolöshet använda dövande medel annorledes än efter behörig läkares föreskrift och i dennes närvaro. Legitimerad tandläkare äger jämväl att mot betalning enligt gällande medicinaltaxa tillhandahålla allmänheten läkemedel för sådana sjukdomar, vilka det tillkommer honom att behandla (kung. 9 augusti 1920, nr 551).

Enligt § 9 må, förutom de legitimerade läkarna, annan icke utöva tandläkarkonsten än den, som därtill vunnit behörighet, vid äventyr att eljest bliva underkastad bötesansvar såsom för olovlig utövning av hantverk.

Enligt § 10 förbjudes tandläkare vid ansvar, som i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten stadgas, att åtaga sig andra läkarförrättningar än de i § 1 i stadgan angivna. Förbryter han sig häremot tredje gången, äger medicinalstyrelsen därjämte förklara honom förlustig rättigheten till tandläkarkonstens utövande (kung. 17 december 1915, nr 557).

Slutligen stadgas i § 11, att tandläkare står under närmaste inseende av stadsläkaren i den stad, där han utövar sin konst, eller, om han är bosatt på landet, av provinsialläkaren i distriktet. Nämnda läkare skola tillse, att tandläkare tillbörligen utövar sin konst och i motsatt fall inberätta förhållandet till medicinalstyrelsen, varjämte de böra i sammanhang med de föreskrivna årsberättelserna avgiva förteckning på de inom distriktet bosatta tandläkarna.

Med hänsyn till sambandet mellan folktandvården och nu föreliggande fråga torde en kortfattad erinran om de för folktandvårdens anordnande grundläggande bestämmelserna jämväl böra lämnas i detta sammanhang.

De huvudsakliga bestämmelser, som reglera folktandvården, återfinnas i kungörelsen den 3 juni 1938 (nr 358) angående statsbidrag till folktandvård (ändrad genom kungörelser nr 351/1940, 1058/1940 och 422/1942). Uppgiften att organisera och handhava folktandvården är anförtrodd åt landstingen respektive städerna utanför landsting (1 §). Ledningen av folktandvården skall inom varje landstingsområde utövas av den hälsovårdsberedning, varom stadgas i lagen om landsting (2 §). Landstingsområde skall för folktandvårdens ombesörjande vara indelat i tandvårdsdistrikt i enlighet med en av medicinalstyrelsen godkänd plan. I varje distrikt skall finnas minst en fast tandpoli-

klirik, där som regel behandling meddelas såväl barn som vuxna. Vid varje sådan poliklinik skola vara anställda minst en tandläkare (distriktstandläkare) och en tandsköterska (distriktstandsköterska). I distrikt, där med hänsyn till ytvidd, kommunikationsförhållanden eller andra särskilda omständigheter så erfordras, må tillika anordnas en eller flera polikliniker för ambulatorisk tandvård (3 §). Såsom komplement till distriktstandpoliklinikerna skall finnas en för varje landstingsområde gemensam centraltandpoliklinik. Dess föreståndare skall närmast under hälsovårdsberedningen såsom tandvårdsinspektör utöva inspektion av distriktstandvården, där ej åt annan tandläkare uppdragits att vara tandvårdsinspektör (4 §). Distriktstandläkarna äro anställda av landstingen. Om ordningen för tandläkartjänsts tillsättande äro närmare bestämmelser meddelade i kungörelsens 7 §. Distriktstandläkartjänst ledigförklaras av hälsovårdsberedningen. Förslag till besättande av ledigförklarad tjänst avgives av tandvårdsinspektören. Sedan sådant förslag upprättats, har hälsovårdsberedningen att till distriktstandläkare förordna en av dem, som uppförts å förslaget; dock skall beredningen, om icke någon av dem finnes kunna betros med tjänsten, ånyo kungöra densamma ledig. Vid vakans å distriktstandläkartjänst åligger det hälsovårdsberedningen att för legitimerad tandläkare meddela förordnande att, intill dess utnämnd innehavare tillträtt tjänsten, uppehålla densamma. Kan vikarie ej erhållas, skall anmälan därom göras hos medicinalstyrelsen. Vikarie å distriktstandläkartjänst må ej förordnas utan att tandvårdsinspektören erhållit tillfälle att yttra sig.

Avlöningen till distriktstandläkare utgår med antingen enbart fast lön, som då skall vara lägst 7,800 kronor för år, eller ock fast lön av minst 7,200 kronor för år jämte andel, ej understigande tio procent, av inflytande taxavgifter. Därjämte är tandläkaren tillförsäkrad tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring. Distriktstandsköterska skall åtnjuta en kontant lön av minst 2,000 kronor för år jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 100 kronor efter samma regler som nyss nämnts (8 §). Emellertid torde samtliga landsting betala distriktstandläkarna högre löner än nyssnämnda minimibelopp giva vid handen. Vissa mellan svenska landstingsförbundets styrelse och vederbörande organisationer förda underhandlingar i lönefrågan resulterade år 1939 i ett förslag till lönevillkor, vilka icke torde underskridas av något landsting. Enligt förslaget skulle utgå 1) till distriktstandläkare, som sysslade med tandvård för både barn och vuxna, en lön om 7,500 kronor med tre åldertillägg om 600 kronor efter tre, sex och nio år samt rätt till andel om 15 procent å bruttoinkomsten enligt taxan; 2) till distriktstandläkare, som sysslade med endast barntandvård, en lön om 9,000 kronor jämte ålderstillägg i enlighet med vad nyss sagts; samt 3) till föreståndare för distriktstandpoliklinik, där mera än en tandläkare vore anställd, ett tilläggsarvode, så beräknat att, om jämte föreståndaren en tandläkare funnes, arvodet utgjorde 600 kronor, om antalet tandläkare, föreståndaren oberäknad, utgjorde två, nämnda arvode uppginge till 800 kronor, om nämnda antal vore tre, arvodet utgjorde 1,000 kronor o. s. v. Inom flertalet landsting erhålla distriktstandsköterskorna en grundlön av 2,100 kronor jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 180

kronor. Såväl distriktstandläkare som distriktstandsköterskor erhålla dyrtidstillägg efter samma grunder som landstingets övriga befattningshavare.

De avgifter, som upptagas för meddelad tandvård, äro bestämda olika för barn och vuxna. Tandvård för barn, som anmälts till regelbundet deltagande i folktandvård, meddelas mot en avgift av fem kronor för barn och år. För fall där två eller flera barn tillhörande samma familj äro anmälda till tandvård samtidigt, nedsättas avgifterna för andra barnet till tre och för tredje barnet till två kronor; för ytterligare barn uttagas icke några avgifter. I andra fall meddelas tandvård mot avgift enligt en av Kungl. Maj:t den 18 december 1942, nr 955, fastställd taxa. I de tandvårdsavgifter, som sålunda äro fastställda för vuxna, kan lindring emellertid erhållas, om vederbörande är obemedlad eller mindre bemedlad. De närmare bestämmelserna härom äro meddelade i särskild författning, nämligen förordningen den 3 juni 1938, nr 360, om lindring i obemedlades och mindre bemedlades tandvårdskostnader m. m. (ändrad genom förordning 423/1942).

Statsbidrag utgår till vissa av kostnaderna för folktandvården. I den mån sådant bidrag ej utgår hava landstingen respektive städerna utanför landsting såsom folktandvårdens huvudmän att ansvara för kostnaderna.

Medicinalstyrelsens utlåtande den 7 mars 1942.

I sitt förenämnda utlåtande den 7 mars 1942 anförde *medicinalstyrelsen* beträffande frågan om viss obligatorisk tjänstgöring för tandläkare före legitimationen följande:

Medicinalstyrelsen vill, under förutsättning att studiekostnaderna vid institutet avsevärt minskas, föreslå införandet av obligatorisk assistenttjänstgöring för nyexaminerad tandläkare före erhållande av legitimation som tandläkare och tillstånd att utöva självständig tandläkarverksamhet. Dylik tjänstgöring skulle fullgöras under tid, som bestämdes av medicinalstyrelsen, dock längst ett år. En sådan assistenttjänstgöring vore ur utbildningssynpunkt mycket värdefull i synnerhet under de närmaste åren, då vid institutet skulle finnas ett så stort antal studerande, att den rent praktisk-kliniska träningen å institutet torde bli bristfällig.

En dylik ordning tillämpas ock i Danmark. Assistenttjänstgöringen skulle i första hand fullgöras vid distriktstandpoliklinik, där minst två tandläkare skola vara stationerade, men även inom annan av medicinalstyrelsen för sådan tjänstgöring godkänd tandvårdsverksamhet, t. ex. å kommunal eller militär tandpoliklinik, mot åtnjutande i varje fall av de med befattningen förenade löneförmånerna. Huruvida denna assistenttjänstgöring skulle kunna äga rum även vid enmanspolikliniker finner styrelsen tveksamt. Inrättandet av studie-stipendier och tillgången på tandläkarstipendiater torde innebära möjligheter att tillgodose tandläkarbehovet särskilt vid enmanspoliklinikerna.

Därest fullgörande av assistenttjänstgöring icke skulle åläggas de nuvarande studerandena vid institutet utan föreskrivas först för den vid höstterminen 1942 inskrivna årsgruppen studerande, skulle tandläkares skyldighet att fullgöra dylik assistenttjänstgöring inträffa tidigast åren 1946—47. Med hänsyn till att åtgärder till avhjälpande av föreliggande brist på tandläkare böra företagas snarast möjligt anser styrelsen det böra övervägas, huruvida icke föreslagna assistenttjänstgöring borde införas även för nuvarande studerande vid institutet.

**Yttranden över medicinalstyrelsens
utlåtande den 7 mars 1942.**

I remissutlåtandena hava meningarna rörande lämpligheten av den ifrågasatta obligatoriska tjänstgöringen gått starkt isär.

Svenska landstingsförbundets styrelse har understrukit, att särskilda åtgärder för att bringa lättnad i den nuvarande svåra situationen för folktandvården vore av behovet starkt påkallade. Därvid måste enligt styrelsen sådana åtgärder givas företräde, som hade omedelbar verkan. Förslaget om införande av viss tids tjänstgöring å folktandvårdspoliklinik såsom villkor för legitimation som tandläkare vore enligt styrelsen särskilt betydelsefullt, och styrelsen säger sig i stort sett kunna lämna sin anslutning till förslaget. Styrelsen anför ytterligare:

Huruvida denna anordning bör få karaktären av ett provisorium eller bliva bestående, torde erfarenheten få utvisa. I varje fall synes åtgärden motiverad under nu rådande förhållanden. För att emellertid densamma skall få den betydelse, som är avsedd, bör dylik assistenttjänstgöring i första hand ske vid förefintliga distriktstandpolikliniker.

Medicinalstyrelsen har ansett, att denna tjänstgöring bör fullgöras vid distriktstandpoliklinik, där minst två tandläkare äro anställda. Däremot har medicinalstyrelsen ställt sig tveksam att låta den ske vid enmanspoliklinik. Motivet härför är lättförståeligt. Man har åsyftat, att den unge tandläkaren under den praktiska utbildningen skall handledas av äldre tandläkare. Här emot är i och för sig intet att erinra. Men ser man den föreslagna anordningen tills vidare såsom ett provisorium, avsett att avhjälpa nu föreliggande svårigheter, kan den föreslagna inskränkningen icke godtagas. De stora tandpoliklinikerna ligga i städer och stadsliknande samhällen, medan enmanspoliklinikerna äro belägna å landsbygden, där behovet av tandvård är särskilt trängande och där svårigheterna att rekrytera tandläkartjänsterna äro störst. Behovet att få tandläkarkrafter till dessa är sålunda mest trängande. Det synes då nödvändigt, att de unga tandläkarna under nu rådande förhållanden hänvisas även till enmanspoliklinikerna för tjänstgöring. I annat fall kommer den egentliga landsbygdens tandvård att bliva i hög grad eftersatt.

Frågan om den ersättning, som bör utgå till tandläkarna under assistenttiden, har ej berörts av medicinalstyrelsen. När det gäller att taga ställning till denna fråga, synes viss hänsyn få tagas till de löner, som för närvarande utgå till distriktstandläkarna och som i stor utsträckning basera sig på av förbundsstyrelsen framlagda förslag. Landstingen hava sett sig nödsakade att betala ej oväsentligt högre löner, än man vid tandvårdsreformens genomförande räknat med. Det synes skäligt, att tandläkarna under den föreslagna assistenttjänstgöringen erhålla skälig ersättning, vilken knappast synes kunna sättas lägre än till omkring 6,000 kronor för år räknat. I de fall dylik assistenttandläkare upprätthåller vakant distriktstandläkarbefattning kan ifrågasättas, att ersättningen mera anpassas efter de för distriktstandläkare gällande lönegrunderna.

Vad angår spørsmålet när den nya organisationen bör träda i kraft, är det ur folktandvårdens synpunkt angeläget, att den införes så snart som möjligt. Önskvärt är därför att redan beträffande de elever, som nu närmast skola utexamineras från tandläkarinstitutet, legitimation ej meddelas, förrän den föreslagna assistenttjänstgöringen fullgjorts.

Även *statskontoret* (tj. generaldirektören Björn och t. f. statskommissarien Britth) har anslutit sig till medicinalstyrelsens förslag i denna del. *Före-*

draganden, t. f. revisorn Edberg, har emellertid anmält delvis avvikande mening och anfört följande:

Att — såsom föreslagits — söka avhjälpa bristen på tandläkare inom folk-tandvården genom införande av en viss tids obligatorisk tjänstgöring å distriktstandpoliklinik eller inom annan för ändamålet godkänd tandvårds-verksamhet för vinnande av legitimation som tandläkare synes vara ägnat att ingiva betänkligheter av principiell art, då någon liknande föreskrift icke finnes på andra studieområden. Det kan dessutom ifrågasättas, huruvida nämnda åtgärd kommer att leda till önskat resultat, enär det knappast torde vara möjligt att föreskriva nämnda skyldighet för nuvarande studerande vid institutet. Därest emellertid en viss ökad praktisk tjänstgöring befinnes nödvändig uteslutande som ett led i utbildningen eller anses erforderlig för att kontrollera vederbörandes lämplighet, synes intet vara att erinra mot förslaget i denna del.

Tandläkarinstitutets lärarråd har anfört huvudsakligen följande:

Lärarrådet vill först erinra om att en assisterande tandläkare utan legitimation endast får arbeta under ledning och ansvar av en legitimerad tandläkare. Assistenten kan sålunda icke självständigt göra några ingrepp, bedövningar eller extraktioner. Ej heller kan han förskriva läkemedel.

Dylika assisterande tandläkare finnas exempelvis i Danmark. Avsikten med denna institution därstädes är, att de blivande tandläkarna skola göra tillräcklig bekantskap med yrkets praktiska utövning, innan de erhålla legitimation.

Ur sistnämnda synpunkt äro motsvarande assistenttandläkare icke behöfliga i Sverige, där den erforderliga praktiska träningen gives tandläkar-kandidaterna under studietiden vid institutet. En utökning av relevantalet vid institutet förutsätter självfallet en utvidgning av institutets lokaler, apparatur m. m., varigenom ökade möjligheter till praktisk-klinisk träning tillskapas.

Med ifrågavarande assistenttandläkarinstitution avser medicinalstyrelsen att jämväl avhjälpa den katastrofala brist på tandläkare, som utgör ett hot mot folk-tandvården. Denna brist träffar i första rummet de s. k. enmansklinikerna, i mindre utsträckning även tvåmansklinikerna. Enligt lärarrådets mening föreligger för folk-tandvårdens del åtminstone ej på enmans- och tvåmans-kliniker något trängande behov av assistenter, som sakna kompetens för självständigt utövande av tandläkaryrket. I stället fordras legitimerade tandläkare. Därest tvångsåtgärder erfordras för att förse dessa kliniker med dylika tandläkare, torde vägen vara att åt de hädanefter från institutet nyexaminerade tandläkarna först giva allenast tillfällig legitimation. Den definitiva legitimationen skulle då lämnas, sedan de tjänstgjort någon tid, förslagsvis ett halvt år, inom folk-tandvården. Lärarrådet är emellertid tveksamt, om ett sådant tvångsförfarande kan och bör tillämpas gentemot institutets nuvarande elever, vilka icke haft att räkna därmed.

Svenska tandläkaresällskapet och *Sveriges tandläkareförbund* hava ansett sig böra bestämt avstyrka förslaget om obligatorisk assistenttjänstgöring och hava till stöd för denna ståndpunkt åberopat följande:

Ett genomförande av förslaget om viss tids praktisk tjänstgöring efter avlagd examen såsom villkor för erhållande av legitimation såsom tandläkare medför uppenbarligen en omedelbar minskning av tillskottet av legitimerade tandläkare och löser icke heller rekryteringsfrågan för folk-tandvårdens vidkommande, då flertalet av de på så sätt besatta befattningarna redan följande år åter torde stå vakanta och skola liksom övriga vakanser jämte nyinrättade

befattningar ånyo besättas för ett år av nästa årskurs. Organisationerna kunna icke finna, att en dylik assistenttjänstgöring, vilken — såsom även medicinalstyrelsen framhållit — icke lämpligen kan förläggas till enmanspolikliniker, kan anses påkallad ur utbildningssynpunkt. Det synes också kunna antagas, att ett ytterst ringa antal ordinarie distriktstandläkare vid de ofta hårt arbetstyngda poliklinikerna kommer att lämna assistenten någon handledning eller över huvud ägna någon omsorg om dennes fortsatta utbildning. Den omständigheten att ett relativt stort antal befattningar inom folktandvården fortlöpande skulle uppehållas av icke legitimerade tandläkare, innebär i och för sig en icke obetydlig risk för folktandvårdens anseende och för minskat förtroende för densamma. Värdet av den föreslagna assistenttjänstgöringen, som komme att räcka högst ett år, är synnerligen tveivelaktig ur allmän vård-synpunkt. De täta ombytena av tjänstgörande tandläkare på de polikliniker, där dylik tjänstgöring fullgöres, måste inverka ofördelaktigt såväl på den kontinuerliga behandlingen av klientelet som också på administration och skötsel av poliklinikerna.

Ett förverkligande av förslaget innebär inrättande av civil tjänsteplikt för tandläkare utan tillämpning av tjänstepliktslagen och utan att däri angivna förutsättningar föreligga.

Organisationerna finna sig böra bestämt avstyrka förslaget om viss tids assistenttjänstgöring såsom villkor för erhållande av legitimation. Därest förslaget i allt fall genomföres, är det synnerligen angeläget, att anordningen icke gives längre giltighetstid än som enligt Kungl. Maj:ts bedömande kan anses oundgängligen nödvändigt med hänsyn till den rådande bristen på tandläkare till folktandvården. Rättvisan kräver enligt organisationernas mening, att dylik tjänstgöring medför rätt att uppbära samma löneförmåner, som utgå till distriktstandläkare, ävensom rätt till tjänstårsberäkning.

Även *svenska stadsförbundets styrelse* har ställt sig avvisande till tanken på obligatorisk assistenttjänstgöring och har härutinnan anfört:

Ett obligatoriskt tjänstår för färdigutbildade tandläkare skulle visserligen ställa cirka 90 nyexaminerade tandläkare till den offentliga tandvårdens tjänst men vore ur den allmänna tandvårdens synpunkt en åtgärd på gott och ont. Resultatet synes bliva, att den sociala tandvården finge sitt tandläkarbehov i betydande omfattning tillgodosett genom helt nyexaminerade tandläkare, ett förhållande som näppeligen kan vara till fördel för den sociala tandvårdens standard. Genom att tjänstgöringen förenas med tvång, är det vidare icke uteslutet, att arbetsintensiteten under tvångstiden blir mindre än om tjänstgöringen vore helt frivillig och att vederbörande efter tvångets upphörande söker sig till annat arbetsområde. Särskilt med hänsyn till önskvärdheten av att en tandläkare under längre tid beredes möjlighet att kontinuerligt följa patienterna, vore det för den sociala tandvårdens del olyckligt, om resultatet av det obligatoriska tjänståret skulle bliva en allmän omflyttning av tandläkare efter ett års tjänstgöring. Därest en omedelbar effekt skall kunna ernås, måste den obligatoriska tjänstgöringen åläggas redan antagna elever vid tandläkarinstitutet. Enär det ur allmänna synpunkter är mindre tilltalande att förändra utbildningsvillkoren för redan antagna studerande och de facto förlänga tandläkarutbildningen med ett år, synes åtgärden icke böra träffa under utbildning varande elever. Vid sådant förhållande synes förslaget om ett obligatoriskt tjänstår vara en lösning, som icke bör tillgripas annat än som ett provisorium och först sedan övriga vägar visat sig oframkomliga. Därest ett obligatoriskt tjänstår trots allt ej skulle kunna undvikas, synes emellertid tjänstgöringen icke böra förläggas till s. k. enmanspolikliniker.

Medicinalstyrelsens utlåtande den 13 februari 1943.

I anledning av vad sålunda anförts rörande förslaget om obligatorisk tjänstgöring för vinnande av legitimation har *medicinalstyrelsen* i sitt förnyade utlåtande den 13 februari 1943 yttrat huvudsakligen följande:

Till belysande av behovet av lämpliga åtgärder till avhjälpande av rådande brist på sökande till distriktstandläkartjänster har uppgjorts följande sammanställning, avseende 24 av rikets 25 landstingsområden (plan har icke godkänts för Västernorrlands län) samt Gävle och Hälsingborg:

	Polikliniker med 1 tandläkare	Polikliniker med 2 eller flera tandläkare	Summa
Antal distriktstandpolikliniker enligt gällande folktandvårdsplaner	289	178	467
Antal distriktstandläkare enligt gällande folktandvårdsplaner	289	519	808
Antal distriktstandpolikliniker som trätt i verksamhet	62	41	103
Antal vakanta distriktstandläkartjänster	42	34	76
Därav: tjänster, som bestridas av vikarier	5	8	13
" obesatta tjänster	37	26	63

Uppgifterna avse förhållandena i januari 1943. Till jämförelse kan nämnas, att antalet vakanta distriktstandläkartjänster under februari månad 1942 utgjort 37, av vilka 4 varit besatta med vikarier.

Det alltmer ökade antalet lediga tjänster inom folktandvården såväl vid polikliniker med en som med flera tandläkare motiverar nu — mer än någonsin — att snabbt verkande, extraordinära åtgärder för tillgodoseende av tandläkarbehovet omedelbart vidtagas.

Den obetingat mest effektiva och under förhandenvarande omständigheter lämpligaste av föreslagna åtgärder synes, enligt styrelsens mening, vara införandet av ett obligatoriskt tjänstgöringsår för de nyexaminerade tandläkarna, i det följande kallat praktikåret.

I Danmark har sedan länge en nyexaminerad tandläkare varit skyldig att efter en utbildning på tre år vid tandläkarinstitutet därstädes fullgöra två assistentår före erhållande av legitimation såsom tandläkare (jus practiciandi).

Avsikten med dessa obligatoriska assistentår har i huvudsak varit att före legitimationen ge de nyexaminerade en tillräcklig bekantskap med tandläkar Konstens praktiska utövning.

I § 1 stycket 2 av den danska lagen den 25 februari 1916 rörande tandläkar Konstens utövning stadgas: »Ret til at betegne sig som tandlæge og til at udøve selvstændi virksomhed som saadan har, bortset fra de i saa Henseende om Læger givne Bestemmelser, kun den, der i 2 aar efter Eksamen enten som klinisk Assistent har bistaaet en autoriseret Tandlæge her i Landet eller paa anden Maade her i Landet eller i Udlandet har erhvervet sig en efter Sundhedsstyrelsens Skøn tilsvarende Uddannelse.»

Från och med år 1941 infördes visserligen i Danmark fyraårig utbildning vid den nya danska tandläkarhögskolan. Trots omorganisationen till högskola och studietidens förlängning till likhet med den vid tandläkarinstitutet i Sverige har man dock funnit sig böra bibehålla ovannämnda två obligatoriska assistentår och, efter vad medicinalstyrelsen erfarit, föreligger icke anledning förvänta, att ändring skall komma att vidtagas i bestämmelsen härutinnan.

Medicinalstyrelsen har tidigare uttalat sin tveksamhet beträffande lämpligheten av att de nyexaminerade under praktikåret finge tjänstgöra även å entandläkarpolikliniker. Medicinalstyrelsen har emellertid låtit sina betänkligheter härutinnan falla på grund av de alltjämt växande svårigheterna att erhålla tandläkare till folktandvården, vilka svårigheter med särskild skärpa göra sig gällande vid polikliniker med en tandläkare. Därest praktikåret finge fullgöras endast vid polikliniker med två eller flera tandläkare, skulle det bliva möjligt att besätta de vakanta distriktstandläkartjänsterna vid entandläkarpoliklinikerna endast under förutsättning, att distriktstandläkare kunde överföras från polikliniker med flera tandläkare till polikliniker med en tandläkare, varefter nyexaminerade tandläkare anvisades att bestrida de efter dylikt överförande ledigblivna befattningarna vid flertandläkarpoliklinikerna. Det synes emellertid icke föreligga möjlighet att mot distriktstandläkares önskan förflytta honom till annan poliklinik utom för det fall, att dylik förflyttning föranledes av ändring i fastställd plan för folktandvårdens tillgodoseende. Särskilt med hänsyn till de ökade möjligheterna till praktisk-klinisk träning vid ett utvidgat institut synes icke behöva befaras, att det skall komma att medföra några olägenheter att anvisa nyexaminerade tandläkare att tjänstgöra vid entandläkarpolikliniker. Styrelsen anser sig sålunda kunna förorda, att de nyexaminerade må tjänstgöra jämväl vid folktandvårdspolikliniker med en tandläkare.

Studerandena vid tandläkarinstitutet avlägga numera tandläkarexamen i mindre grupper under olika tider av året. På grund därav och med hänsyn till den stora brist på tandläkare, som för närvarande förefinnes, synes det, åtminstone under de närmaste åren, icke erbjuda svårigheter att placera samtliga nyexaminerade inom folktandvården. Ehuru införandet av ett praktikår måhända i viss mån skulle medföra ökad villighet hos landstingen att utbygga folktandvården och därigenom ytterligare stegra behovet av tandläkare inom folktandvården, måste man räkna med att framdeles icke kunna placera alla nyexaminerade inom denna organisation. Praktikåret borde därför kunna fullgöras även inom annan social tandvårdsverksamhet (i första hand vid av kommun anordnad barntandvårdspoliklinik) men ock i vissa fall hos privatpraktiserande tandläkare (först och främst hos sådana, som åtagit sig social tandvård i någon form, t. ex. mödrahjälpstandvård, skoltandvård etc.).

Framställning om att nyexaminerade tandläkare må anvisas att fullgöra sitt praktikår å viss poliklinik eller hos viss legitimerad tandläkare bör göras hos medicinalstyrelsen av vederbörande huvudman för folktandvården eller annan social tandvård eller av vederbörande privat tandläkare. Den centrala förmedlingen och fördelningen av de nyexaminerade bör helt, eventuellt i samråd med svenska landstingsförbundet, omhänderhavas av medicinalstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet för tandvården i riket.

Efter prövning av behovet av tandläkare inom olika delar av landet bör medicinalstyrelsen anvisa de nyexaminerade att fullgöra praktikåret å viss tandpoliklinik eller hos viss legitimerad tandläkare. I sistnämnda fall bör företes avskrift av avtal rörande överenskommen ersättning till den nyexaminerade. Tillfällig legitimation bör av medicinalstyrelsen i varje fall utfärdas, vilket bland annat berättigar vederbörande att från apotek utfärdas nödiga läkemedel. Legitimation såsom tandläkare bör efter avslutandet av praktikåret utfärdas av medicinalstyrelsen, sedan intyg företetts om att tjänstgöringen fullgjorts på tillfredsställande sätt. Dylika intyg böra inom folktandvården utfärdas av tandvårdsinspektörerna, inom annan social tandvårdsverksamhet antingen av vederbörande poliklinikföreståndare eller annan

av huvudman utsedd person samt i privat tandläkarverksamhet av vederbörande privatpraktiserande tandläkare.

Införande av praktikåret kommer att förorsaka ökat arbete för den redan nu mycket hårt belastade tandvårdsavdelningen inom medicinalstyrelsen, varför styrelsen understryker nödvändigheten av utökning av personalen vid avdelningen.

De tandläkare, som fullgöra praktikåret inom folktandvården, böra åtnjuta samma löneförmåner som distriktstandläkare. I varje fall bör ersättningen icke understiga de i kungörelsen den 3 juni 1938 angående statsbidrag till folktandvård stadgade minimilönerna för distriktstandläkare. Statsbidrag bör i vanlig ordning utgå för distriktstandläkartjänst, som efter medicinalstyrelsens anvisning uppehålls av nyexaminerad tandläkare. Tandläkare, som fullgör sitt praktikår annorstädes än inom folktandvården, bör träffa avtal med vederbörande angående honom tillkommande löneförmåner, varvid ovan angivna minimilön icke får underskridas.

Med hänsyn till det stora behovet av tandläkare inom folktandvården vill medicinalstyrelsen framhålla önskvärdheten av att praktikåret omedelbart införas.

Då statsmakterna år 1938 beslöto införande av allmän folktandvård, be-
räknades denna vara fullt genomförd inom en period av 10 år. Dessa be-
räkningar hava emellertid rubbats, i det att tidsförhållandena tvingat till
en något långsammare utbyggnadstakt än den ursprungligen avsedda. Det
på riksstaten upptagna anslaget till utrustning av polikliniker för folktand-
vården har av samma skäl från och med budgetåret 1940/41 utgått med mindre
belopp än tidigare. Vid fördelning av bidrag från anslaget har behovet av
folktandvårdspolikliniker i distrikt, där särskilda svårigheter skulle möta
att eljest erhålla erforderlig tandvård, i första hand tillgodosetts.

*Departements-
chefen.*

Antalet tandläkare, som erfordras inom folktandvården, är på grund av
nu nämnda omständigheter mindre än man vid folktandvårdens införande
hade anledning räkna med. Det oaktat har det visat sig omöjligt att fylla det
aktuella behovet av tandläkare. Svårigheter härvidlag gjorde sig gällande
redan för ett par år sedan. Efterhand har bristen på tandläkare inom folk-
tandvården framträtt allt starkare. Jag vill härutinnan hänvisa till de uppgifter
medicinalstyrelsen lämnat i sitt utlåtande den 13 februari 1943 samt tillägga,
att, enligt vad jag under hand erfarit, förhållandena sedan sistnämnda dag
undergått ytterligare försämring, särskilt om hänsyn tages till att ett tiotal
distriktstandläkare uppsagt sina anställningar samt att ringa utsikt finnes att
få tjänsterna återbesatta.

För att i ökad utsträckning tillgodose främst folktandvårdens behov av
tandläkare har tandläkarinstitutets lärarråd i samråd med representanter för
besparingsberedningen föreslagit, att institutets kapacitet, som för närva-
rande medger en examination av omkring 90 nya tandläkare om året, skulle
höjas till att avse 120 tandläkare om året. Såsom framgår av det vid proposition-
en nr 214 till den nu samlade riksdagen fogade statsrådsprotokollet över eckle-
siastikärenden har chefen för ecklesiastikdepartementet vid anmälan av lärar-
rådets framställning anslutit sig till dess förslag samt uttalat, att den därav
betingade ökade elevintagningen borde genomföras från och med höstter-
minen 1943.

Enbart genom en ökning av tandläkarinstitutets examinationskapacitet kan folktandvårdens behov av tandläkare dock icke tryggas. För det första kan över huvud taget icke några verkningar av ökningen inträda förrän år 1947. Vidare är det helt beroende av de framtida konjunkturen inom yrket, huruvida tillströmningen av tandläkare till folktandvården kommer att stiga i och med att antalet utexaminerade tandläkare ökas.

Medicinalstyrelsen har därför ifrågasatt vidtagande av jämväl vissa andra åtgärder i syfte att tillföra folktandvården ett ökat antal tandläkare. Sedan styrelsen emellertid förklarat, att vissa av dessa åtgärder tills vidare borde träda i bakgrunden, återstår för prövning dels frågan om inrättande av särskilda studiestipendier för studerande vid tandläkarinstitutet, vilka förbinda sig att tjänstgöra vid folktandvården, dels ock spørsmålet om införande av obligatoriskt praktikår för nyexaminerade tandläkare.

Inrättandet av stipendier vid tandläkarinstitutet kan beräknas endast så småningom leda till att nyexaminerade tandläkare söka sig till folktandvården och kan i detta avseende alltså jämföras med den föreslagna utökningen av institutets examinationskapacitet. Det obligatoriska praktikåret för nyexaminerade tandläkare, vilket enligt medicinalstyrelsens mening borde omedelbart införas, skulle, om så skedde, i motsats till de andra föreslagna åtgärderna, med så gott som omedelbar verkan föranleda ett väsentligt ökat tillskott av tandläkare till folktandvården.

I betraktande av tandvårdens stora betydelse för folkhälsan måste förverkligandet av tanken på en allmän folktandvård anses som en angelägenhet av synnerlig vikt ur socialhygienisk synpunkt. Insikten härom har också föranlett såväl staten som folktandvårdens huvudmän, landstingen och städerna utanför landsting, att anslå betydande medel till folktandvårdens uppbyggande, om än de rådande tidsförhållandena, såsom förut nämnts, medfört en något långsammare takt i utbyggnadsarbetet än som från början avsetts.

Den bristande rekryteringen av tandläkare till folktandvården omöjliggör emellertid i väsentlig utsträckning förverkligandet av de anslagsbeviljande myndigheternas beslut om inrättandet av folktandvårdspolikliniker. Detta är en ur allmän synpunkt allvarlig företeelse. Varje åtgärd, som kan bidra till att avhjälpa rekryteringssvårigheterna, innebär en lättnad för folktandvårdens huvudmän, vilka i sådana distrikt, där tandläkare eller vikarier för dem icke stått att erhålla, hittills utan nytta nedlagt kostnader för folktandvården. Men i främsta rummet måste förslaget om införande av ett obligatoriskt praktikår för nyexaminerade tandläkare bedömas såsom ett led i de allmänna strävandena för folkhälsans höjande. Någon annan åtgärd av egentlig betydelse för förbättring av förhållandena inom folktandvården under de närmaste åren synes icke kunna anvisas. Starka allmänna intressen tala alltså för förslagets genomförande.

Det synes mig i och för sig innebära en fördel, att tandläkaren erhåller legitimation först efter det han visat sig kunna på ett tillfredsställande sätt i praktiken omsätta de kunskaper och färdigheter, som bibragts honom vid tandläkarinstitutet. Å andra sidan synes mig behovet ur utbildningssynpunkt av ett

provttjänstgöringsår icke av den föreliggande utredningen tillräckligt dokumenterat för att kunna ensamt eller ens huvudsakligen motivera genomförande av förslaget. Det är med hänsyn härtill naturligt, att principiella betänkligheter under remissbehandlingen anförts mot detsamma.

Så till vida torde visserligen den föreslagna obligatoriska tjänstgöringen för nyexaminerade tandläkare kunna sägas sakna förebild, att läget i de fall då det allmänna tidigare tvångsvis tagit medborgares arbetskraft i anspråk icke varit analogt med situationen i nu förevarande fall. Men det avgörande för ställningstagandet till frågan synes mig böra vara, om förslagets genomförande kan anses oskäligt tynga dem, som drabbas därav.

Vid bedömandet av sistnämnda fråga ligger det nära till hands att anställa jämförelse med de faktiska förhållandena inom andra yrkesgrupper. Vad läkarna angår erhålles visserligen legitimation omedelbart efter det licentiatexamen avlagts. Men även om den nyexaminerades avsikt är att ägna sig åt fri yrkesutövning såsom läkare, torde det med hänsyn till konkurrensen inom yrket numera såsom regel framstå såsom en nödvändig förutsättning för öppnandet av egen praktik att förvärva ytterligare praktisk erfarenhet av sjukhustjänstgöring utöver den i examensfordringarna ingående. Inom juristyrket uppställs merendels krav på tingstjänstgöring jämväl för anställning i enskild tjänst. Exempel på likartade förhållanden inom andra yrken torde kunna anföras. Med hänsyn härtill synes tandläkaryrket icke genom införande av ett obligatoriskt praktikår bliva försatt i en faktiskt ogynnsammare ställning än åtskilliga andra yrkesgrupper.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle de tandläkare, som fullgjorde praktikåret inom folktandvården, åtnjuta samma löneförmåner som distrikts-tandläkare eller i varje fall löneförmåner, ej understigande de i kungörelsen den 3 juni 1938 angående statsbidrag till folktandvård stadgade minimilönerna för distriktstandläkare. Avlöningen till distriktstandläkare enligt nämnda kungörelse utgår med antingen enbart fast lön, som då skall vara lägst 7,800 kronor för år, eller ock fast lön av minst 7,200 kronor för år jämte andel, ej understigande tio procent, av inflytande taxeavgifter. Något ekonomiskt utnyttjande av de nyexaminerades arbetskraft ifrågasättes sålunda icke av medicinalstyrelsen. Jag kan oreserverat giva min anslutning till uppfattningen att någon åtgärd i sådant syfte ej bör ifrågakomma.

Slutligen vill jag erinra om förhållandena i Danmark, varest för legitimation som tandläkare kräves två års assistenttjänstgöring, oaktat studietiden vid den danska tandläkarhögskolan numera är av samma längd som vid det svenska tandläkarinstitutet.

Vid övervägande ur nu anförda synpunkter av medicinalstyrelsens förslag om ett obligatoriskt praktikår för nyexaminerade tandläkare har jag funnit mig böra i princip biträda detsamma. Då denna min ståndpunkt huvudsakligen förestavas av det bekymmersamma läge, vari folktandvården i vårt land skulle råka, om ej effektiva åtgärder för att förse densamma med tandläkare vidtagas, samt då jag icke är beredd att på den föreliggande utredningen grunda

något omdöme om behovet av ett sådant praktikår såsom en definitiv anordning, bör medicinalstyrelsens förslag genomföras endast såsom ett provisorium.

Legitimation som tandläkare meddelas av medicinalstyrelsen, vars befogenhet härutinnan grundas på ordningen den 18 juni 1861 för tandläkarekonstens utövning, vilken utfärdats i administrativ väg. Bestämmelserna i 1861 års ordning äro emellertid i stor utsträckning föråldrade, i följd varav de ännu gällande föreskrifterna om legitimation äro mycket knapphändiga. Inom medicinalstyrelsen har därför sedan någon tid pågått utredning rörande behörighetslag för tandläkare. Utredningsarbetet befinner sig ännu på ett förberedande stadium. På grund härav och då de motiv, som anförts för införande av stadgande om ett års praktisk tjänstgöring såsom förutsättning för definitiv legitimation, synas påkalla, att föreskriften härom gives i form av lag, torde villkoren för vinnande av legitimation som tandläkare lämpligen böra sammanföras i särskild lag. Vissa härmed sammanhörande spörsmål, såsom angående förutsättningarna för återkallelse av legitimation, torde i avvaktan på slutförandet av nyssnämnda utredning böra förbliva oreglerade.

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet utarbetats förslag till *lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten*. Jag övergår nu till en redogörelse för nämnda lagförslag.

1 §.

I lagförslagets 1 § upptagas bestämmelser om vilka som äro behöriga att utöva tandläkarkonsten.

Enligt 1861 års ordning, jämförd med stadgan för tandläkarinstitutet, meddelar medicinalstyrelsen legitimation åt dem som avlagt svensk tandläkarexamen. Kungl. Maj:t har dessutom i åtskilliga fall meddelat personer, som ej avlagt sådan examen, tillstånd att utöva tandläkarkonsten. Därjämte har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att för vissa angivna fall meddela tidsbegränsade tillstånd. Sålunda har styrelsen den 14 juni 1928 bemyndigats att, efter därom gjord framställning och sedan, där så ansåges erforderligt, yttranden från vederbörande förste provinsialläkare och tandläkarinstitutets lärarråd inforrats, meddela studerande vid institutet, som genom bevittnad avskrift av sin studie- och tjänstgöringsbok styrkt sig hava avslutat och erhållit godkända vitsord beträffande samtliga övningar och tjänstgöringar till tandläkarexamen, tillstånd att utöva tandläkaryrket under en tid av högst tre månader under samma år å den ort, där tandläkare, som gjort framställning om vikariat, vore boende, eller, där den i ärendet gjorda framställningen ej avsåge vikariat, å viss av medicinalstyrelsen angiven ort. Den 8 mars 1940 har nämnda tid av tre månader under samma år utsträckts till 155 dagar, då tillståndet avsåge fullgörande av facktjänstgöring vid militär tandpoliklinik. Vidare har Kungl. Maj:t den 16 juli 1931 bemyndigat medicinalstyrelsen att, efter framställning av tandläkarinstitutets lärarråd, meddela tillstånd för sådan studerande vid sagda institut, som erhållit förordnande såsom assistent vid institutet, att under den tid assistenttjänstgöringen varade inom institutet utöva tandläkaryrket.

Enligt 1 § första stycket i lagförslaget tillkommer behörighet att utöva tandläkarkonsten den vilken vunnit legitimation som tandläkare (legitimerad tandläkare). Dessutom kan enligt samma stycke särskild tillåtelse till tandläkarkonstens utövande meddelas. Närmare bestämmelser rörande denna tillståndsgivning meddelas i 5 §.

Vad angår de legitimerade läkarna saknas material för bedömande, huruvida deras behörighet att utöva tandläkarkonsten bör vara obegränsad eller ej och i senare fallet vilka begränsningar som böra göras. Detta spörsmål torde böra upptagas till övervägande då frågan om fullständig behörighetslag för tandläkare blir aktuell. För närvarande gälla emellertid icke några inskränkningar i detta avseende för läkarna. Då någon ändring härutinnan icke nu bör ske, har i 1 § andra stycket upptagits en bestämmelse, enligt vilken behörighet till läkarkonstens utövning jämväl medför behörighet att utöva tandläkarkonsten.

2 §.

Ansökan om legitimation skall enligt 2 § göras hos medicinalstyrelsen. Styrker sökanden därvid, att han uppfyller de i lagen för vinnande av legitimation stadgade villkoren, skall medicinalstyrelsen meddela honom legitimationsbevis.

3 §.

Enligt 3 § första stycket må legitimation endast meddelas svensk medborgare, som inom riket avlagt tandläkarexamen.

Den nyexaminerade tandläkare, som ansöker om legitimation, kan endast erhålla en tidsbegränsad legitimation, genom vilken han vinner behörighet att utöva tandläkaryrket under det s. k. praktikåret. För att den, som efter fullgjort praktikår vill söka legitimation utan tidsbegränsning, skall under tiden för prövningen av denna ansökan kunna fortfarande utöva tandläkaryrket, bör den tidrymd, under vilken den begränsade legitimationen gäller, med någon kortare tid — enligt lagförslaget en månad — överstiga praktikåret. Stadgande härom har upptagits i 3 § andra stycket.

För erhållande av icke tidsbegränsad legitimation kräves enligt 3 § tredje stycket dels att sökanden under minst ett år efter examen utövat tandläkaryrket, dels ock att hans yrkesutövning är väl vitsordad. Fullgöres praktikåret inom folktandvården, bör vitsordet om tjänstgöringen vara utfärdat av vederbörande tandvårdsinspektör, vilken därför bör ägna särskild tillsyn åt dem, vilka tjänstgöra såsom distriktstandläkare utan att vara slutgiltigt legitimerade. Skulle praktikåret undantagsvis komma att fullgöras i annan tandvård än folktandvård och utan överordnad tandläkares tillsyn, torde vederbörande stads- eller provinsialläkare, vilka enligt § 11 i 1861 års ordning skola tillse, att tandläkarna tillbörligen utöva sin konst, böra taga sin tillsynsmyndighet i bruk såvitt avser ännu icke slutgiltigt legitimerade tandläkare inom distriktet och med stöd av vad de därigenom erfarit utfärda vitsord om tjänstgöringen.

Har den yrkesutövning sökanden åberopar för erhållande av slutgiltig legitimation skett i allmän tjänst, bör ett års yrkesutövning icke anses föreligga med mindre sökandens dagliga tjänstgöring ungefär motsvarat vad som kräves för heltidstjänst. Vidare bör annat uppehåll i yrkesutövningen icke inräknas i praktikåret än det som föranledes av för tjänsten gällande semester av skälig längd. Liknande fordringar böra uppställas i händelse praktikåret fullgjorts inom privat tandvård.

4 §.

I 4 § första stycket regleras den av hänsyn främst till folktandvårdens behov föreslagna begränsningen i den nyexaminerades rätt att själv bestämma, varest han skall fullgöra sin praktiktjänstgöring.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle styrelsen efter prövning av behovet av tandläkare inom olika delar av landet anvisa de nyexaminerade att fullgöra sitt praktikår å viss poliklinik eller hos viss legitimerad tandläkare.

En förutsättning för att den nyexaminerade skall kunna bindas beträffande tjänstgöringen under praktikåret är enligt det inom departementet upprättade lagförslaget, att brist föreligger å behöriga sökande till tjänst inom tandvård, som anordnats av stat eller kommun. I departementsförslaget stadgas därför, att, om sådan tjänst förklarats ledig utan att behörig sökande anmält sig till tjänstens erhållande samt tjänsten vid tidpunkten för prövningen av den nyexaminerades ansökan icke är tillsatt eller uppehålles av vikarie, medicinalstyrelsen äger begränsa legitimation enligt 3 § andra stycket att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom vikarie å ledig tjänst hos stat eller kommun.

I jämförelse med medicinalstyrelsens förslag lämnar departementsförslaget något större frihet åt den enskilde tandläkaren. Anordningen torde dock icke utgöra hinder för att, i varje fall efter någon tids förlopp, ur den enskildes synpunkt måhända mindre lockande anställningar å orter, där behovet av folktandvård är särskilt stort, skola bliva besatta med vikarier. Man torde nämligen för den närmaste framtiden böra vid upprättandet av nya polikliniker dels taga hänsyn till den vid varje tidpunkt beräknade tillgången på nya tandläkare, dels ock fortfarande upprätthålla den sedan ett par år gällande principen att i första hand tillgodose behovet av polikliniker i distrikt, där särskilda svårigheter möta att eljest erhålla erforderlig tandvård. Vad huvudmännen — d. v. s. i främsta rummet landstingens hälsovårdsberedningar — beträffar betagas de ej genom departementsförslaget rätten att bland dem som anmält sig till vikariatsförordnandet bestämma vem som skall erhålla förordnande att uppehålla tjänsten. Jag vill erinra om att rätten för hälsovårdsberedningarna att vid vakans å distriktstandläkartjänst meddela förordnande att uppehålla tjänsten infördes så sent som den 1 januari 1942.

Det torde vara uppenbart, att värnpliktig tandläkares tjänstgöring vid militär tandpoliklinik icke utgör sådan tjänstgöring, som avses i detta sammanhang.

Jag förutsätter, att medicinalstyrelsen kommer att söka samråd med svenska

landstingsförbundet och odontologiska föreningen vid tandläkarinstitutet i syfte att sådana praktiska anordningar må bliva vidtagna, att en smidig tillämpning av nu ifrågavarande bestämmelser kommer till stånd.

Skyldigheten för den nyexaminerade tandläkaren att tjänstgöra i allmän tandvård måste uppenbarligen motsvaras av en skyldighet för de statliga och kommunala organ, som ledigförklarat tandläkartjänster, att låta tjänsterna uppehållas av nyexaminerade tandläkare, i den mån sådana finnas att tillgå. Med hänsyn till att vad nu sagts kan komma att gälla jämväl kommuner, vilka ej åtnjuta statsbidrag till sin tandvård, har stadgande om ifrågavarande skyldighet ansetts böra såvitt avser kommunala tjänster upptagas i lagförslaget såsom ett andra stycke i 4 §. Då det såväl ur den enskilde tandläkarens som huvudmannens synpunkt såsom regel torde vara fördelaktigast, att den förre får uppehålla samma tjänst under hela praktikåret, bör lämpligen praxis utveckla sig därhän, att tjänsten icke ånyo ledigförklaras förrän vid praktikårets slut. Såvitt avser anställningar inom folktandvården torde föreskrift i dylik riktning böra meddelas i kungörelsen angående statsbidrag till folktandvård. Det synes mig icke oberättigat antaga, att en del tandläkare skola finna erfarenheterna av praktikåret så goda, att de söka förordnande såsom ordinarie innehavare av den tjänst de uppehållit under praktikåret.

Fullgöres tjänstgöringen under praktikåret genom anställning i statlig tjänst, blir den tjänstgörandes ersättning automatiskt bestämd med tillämpning av vederbörande avlöningsreglemente. För den händelse vid anställning i kommunal tjänst enighet icke skulle kunna ernås om villkoren för anställningen, synes avgörandet härutinnan böra tillkomma medicinalstyrelsen. Jämväl härom har föreskrift upptagits i 4 § andra stycket. Emellertid är det min avsikt att i kungörelsen angående statsbidrag till folktandvård införa stadgande, varigenom de tandläkare, som fullgöra sitt praktikår inom folktandvården, tillförsäkras samma minimiförmåner som distriktstandläkarna. Hänskjutande till medicinalstyrelsen av frågan om anställningsvillkoren torde därför behöva förekomma endast i undantagsfall.

5 §.

Enligt denna paragrafs första stycke äger Konungen meddela tillåtelse till tandläkarkonstens utövande åt den som förvärvat utbildning, vilken kan anses motsvara fordringarna för erhållande av legitimation som tandläkare. Det torde utan särskild föreskrift vara uppenbart, att sådan tillåtelse kan, om så finnes påkallat, begränsas till såväl tiden som omfattningen. Tillåtelsen kan meddelas även utländsk medborgare.

Under 1 § har omnämnts, att Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att meddela tidsbegränsade tillstånd att utöva tandläkaryrket åt studerande vid tandläkarinstitutet. Anledning att vidtaga ändring i den härutinnan gällande ordningen synes ej föreligga. Rätten för Kungl. Maj:t att meddela medicinalstyrelsen dylikt bemyndigande har fastslagits i 5 § andra stycket.

Ikraftträdandebestämmelserna.

Lagen föreslås skola träda i kraft den 1 oktober 1943. De betänkligheter, som kunna resas mot att låta lagen omfatta jämväl de nuvarande studerandena vid tandläkarinstitutet, i den mån de icke erhållit legitimation före nyssnämnda dag, synas mig väsentligt förlora i bärkraft, om hänsyn tages till storleken av de ersättningar, som kunna antagas komma att utgå för tjänstgöring under praktikåret.

Giltighetstiden för lagen föreslås skola upphöra med den 30 september 1946. Enligt vad jag under hand erfarit från medicinalstyrelsen torde antalet vakanta platser inom allmän tandvård bliva så pass stort, att under de tre år lagen föreslås skola gälla samtliga nyexaminerade tandläkare komma att hänvisas till tjänstgöring inom allmän tandvård.

Under den tid lagen äger gällande kraft bör § 3 ordningen för tandläkarekonstens utövning icke vinna tillämpning.

Det torde utan särskilt stadgande därom klart framgå, att legitimation som givits eller särskilt tillstånd till tandläkarkonstens utövande som meddelats före ikraftträdandet av lagen ej beröres av densamma.

Jag vill slutligen anmärka, att ett bifall till vad jag i det föregående förordat torde böra föranleda vissa jämkningar i kungörelsen angående statsbidrag till folktandvård. Bland annat bör nämnda kungörelse så ändras, att den omständigheten att viss distriktstandläkartjänst uppehålls av tandläkare, som ännu ej erhållit obegränsad legitimation, icke inverkar på storleken av utgående statsbidrag. Härtill torde jag i sinom tid få återkomma.

Stipendier till studerande vid tandläkarinstitutet.

Som förut nämnts har medicinalstyrelsen i sitt utlåtande den 7 mars 1942 framfört förslag om att genom inrättande av ett antal studiestipendier underlätta rekryteringen av tandläkare till folktandvården.

Medicinalstyrelsen förordar, att förslagsvis trettio stipendier ställas till förfogande att utdelas till studerande vid tandläkarinstitutet med visst belopp per år under högst fyra år för en och samma studerande, på villkor att vederbörande förbinder sig att efter erhållen legitimation under motsvarande antal år, som stipendiet innehafts, antaga förordnande inom folktandvården. Stipendiebeloppets storlek borde avvägas så, att det utgjorde ett effektivt ekonomiskt stöd för den studerande. Ett belopp av 1,000 kronor per år finner styrelsen vara lämpligt.

Vid remissbehandlingen har ifrågavarande förslag i princip tillstyrkts av *svenska tandläkaresällskapet*, *Sveriges tandläkareförbund*, *svenska landstingsförbundets styrelse* och *svenska stadsförbundets styrelse*. Statskontoret har funnit förslaget i och för sig värt beaktande men har likväl icke ansett sig kunna förorda detsamma med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge. *Tandläkarinstitutets lärarråd* har icke ansett sig kunna tillstyrka stipendieförslaget i den form, vari det föreligger. Lärarrådet anför härom:

Ifrågavarande stipendier skulle giva relativt snabb effekt, endast i den mån de nu tilldelades det fjärde årets studerande. Lärarrådet betvivlar emellertid, att något större antal studenter skulle för att erhålla detta stipendium under ett år vilja avhända sig sin frihet att själva välja arbetsfält under det första praktikåret. I varje fall torde de dugligare av dem draga sig därför. I den mån åter stipendierna skulle tilldelas studerande i första årskursen, skulle de icke bidra till avhjälpan av den akuta tandläkarbristen förrän samma år, som verkningarna av en omedelbart vidtagen utvidgning av tandläkarinstitutet skulle inträda. Inrättandet av dessa stipendier synes sålunda icke kunna förväntas bli av någon verklig betydelse för avhjälpan, på sätt medicinalstyrelsen avsett, av det akuta nödläget.

Det ligger givetvis något för lärarrådet tilltalande i ett förslag om stipendier av den storlek och till det antal, varom nu är fråga, till studerande vid institutet. Studiestipendier torde nämligen hava en stor uppgift att fylla med särskild hänsyn till de stora studieutgifterna för tandläkarstuderande. Dylika stipendier borde i första rummet avses för särskilt skickliga och begåvade men mindre bemedlade studerande och extra assistenter, vilka med dylika stipendier skulle beredas bättre förutsättningar för fortsatta högskolestudier. Härigenom skulle ett bidrag givas till lösning av de ej minst för folktandvården särdeles betydelsefulla frågorna om tillgången på unga lärarkrafter vid institutet och på lämpliga kandidater till de mera kvalificerade posterna inom folktandvården.

Av de tillstyrkande sammanslutningarna hava några framfört särskilda önskemål beträffande stipendiernas antal och belopp.

Svenska tandläkaresällskapet och *Sveriges tandläkareförbund*, vilka, såsom i det föregående omnämnts, avstyrkt förslaget om obligatoriskt praktikår för nyexaminerade tandläkare, yttra beträffande stipendiefrågan följande:

Förutsättningen för att det med förslaget åsyftade resultatet skall nås, är, såsom medicinalstyrelsen framhållit, att stipendiebeloppet avväges så, att det utgör ett effektivt ekonomiskt stöd för den studerande. Stipendiebeloppet bör sålunda bestämmas med hänsyn dels till de totala studiekostnaderna vid institutet och dels till de med stipendiets erhållande förenade villkoren. Enligt organisationernas mening torde det komma att visa sig, att det föreslagna stipendiebeloppet av i bästa fall 4,000 kronor för hela studietiden är för lågt i förhållande till de för närvarande mycket dryga studiekostnaderna för att locka sökande i varje fall i den omfattning, som erfordras för ernående av det angivna syftet. Det förhåller sig nämligen så, att de unga tandläkarna i valet mellan folktandvården och privattandvården fästa stort avseende vid att de nuvarande ekonomiska förmånerna inom folktandvården i de flesta fall erbjuda mindre möjligheter att inom rimlig tid amortera studieskulden. Ett i väsentlig mån avgörande skäl för de unga tandläkarna att såvitt möjligt ägna sig åt privat verksamhet synes nämligen vara förhoppningen att genom det långtgående utnyttjandet av arbetskraften, som den större friheten beträffande arbetsförhållandena inom privattandvården medger, kunna på kortare tid betala studieskulden. Studiestipendierna få sålunda sin väsentliga betydelse för rekryteringen inom folktandvården, om därigenom studiekostnaderna nedbringas, så att möjligheterna att förränta och amortera studieskulden framstå såsom likvärdiga. Organisationerna anse sig böra förorda, att, till dess frågan om förbilligande av studiekostnaderna vid tandläkarinstitutet lösts, stipendierna bestämmas till högre belopp än medicinalstyrelsen föreslagit.

Det kan förutses, att det föreslagna antalet stipendier icke kommer att bli

tillfyllest för att vare sig avhjälpa det omedelbara behovet av arbetskraft inom folktandvården eller säkra rekryteringen för framtiden. Det omedelbara rekryteringsbehovet — som givetvis bäst tillgodoses genom att största möjliga antal stipendier ställes till förfogande för eleverna i sista och näst sista årskurserna — är nämligen så stort, att det icke skulle fyllas ens om samtliga föreslagna stipendier förbehölles sista årskursen. Ett snabbt och tillika mera effektivt resultat synes kunna vinnas genom att i fråga om de nuvarande studerandena vid tandläkarinstitutet möjlighet beredes för alla elever i sista årskursen, som så önska, att söka och på en gång erhålla stipendium för hela studietiden eller sålunda fyra årsstipendier samt för elever i andra och tredje årskurserna att under återstoden av studietiden likaledes uppbära stipendier för ett eller flera av de tidigare studieåren, allt mot skyldighet att mottaga förordnande inom folktandvården under motsvarande antal år. Det föreslagna antalet av 30 stipendier, fördelade på fyra årskurser, blir i medeltal endast 7 per årskurs och kommer således icke att få någon i nuvarande läge nämnvärd betydelse för det aktuella behovet av distriktstandläkare. Organisationerna, som anse inrättandet av studiestipendier, anordnade på lämpligt sätt, såsom den — vid sidan av åtgärder till ökning av antalet utexaminerade — enda utvägen att säkra både det nuvarande och framtida behovet av tandläkare i folktandvården, förorda, att åtminstone till att börja med inrättas ett väsentligt större antal stipendier än föreslagna 30. Sedermera bör givetvis antalet stipendier avpassas efter det vid varje tidpunkt föreliggande behovet. Det synes ur folktandvårdens synpunkt i skilda avseenden välbetänkt, att vid fördelningen av stipendierna företräde ges åt sökande, som genom att mottaga stipendier binder sig vid tjänstgöring i folktandvården under längre tid. Därigenom undvikas täta byten av befattningshavare. En tandläkare, som på så sätt under ett flertal år knutits till folktandvården, kan jämväl beräknas för framtiden kvarstanna såsom distrikts tandläkare.

Svenska stadsförbundets styrelse anför:

Genom att redan nuvarande årsgrupper vid tandläkarinstitutet skulle beredas möjlighet att erhålla stipendier, kan redan om ett år den allmänna tandvården tillföras åtskilliga tandläkare. Genom att stipendierna skulle kunna utgå under högst fyra år, skulle också vederbörande tandvårdspoliklinik hava möjligheter att under samma tidrymd få behålla tandläkaren. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida det föreslagna beloppet, 1,000 kronor per år, kan anses tillfyllest för att locka eleverna. Måhända skulle man få sätta stipendiet till detta belopp kontant och därjämte befrielse från avgifterna vid tandläkarinstitutet. Enligt förslaget skulle tjänstgöringen förläggas till folktandvården. Stadsförbundet vill på denna punkt föreslå ett förtydligande såtillvida, att tjänstgöringen skulle kunna förläggas till antingen folktandvården eller annan social tandvård, exempelvis skoltandvård eller sådan vård, som lämnas vid Eastmaninstitutet i Stockholm.

I sitt förnyade utlåtande den 13 februari 1943 har *medicinalstyrelsen* bekräftande frågan om studiestipendierna anført följande:

Såsom medicinalstyrelsen tidigare ansett sig böra nämna, bör stipendiebeloppet avvägas så, att det utgör ett effektivt ekonomiskt stöd för de studerande. Det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet å 1,000 kronor kan anses tillräckligt endast under förutsättning, att studiekostnaderna vid institutet i väsentlig grad minskas, t. ex. genom borttagande eller sänkning av termins- och kursavgifter samt en effektivare och för eleverna tidsbesparande organisation av den kliniska undervisningen. Om emellertid studiekostna-

derna skulle bibehållas oförändrade, böra stipendierna bestämmas till väsentligt högre belopp, förslagsvis 2,000 kronor. Studerande, som erhållit dylikt stipendium, skall vara skyldig att utöver det obligatoriska tjänstgöringsåret taga anställning inom folktandvården under motsvarande antal år, som stipendium innehafvs.

Därest den av mig förordade anordningen med ett obligatoriskt praktikår genomföres, skulle det akuta behovet av tandläkare inom folktandvården kunna provisoriskt till stor del fyllas. Genom anordningen torde emellertid, även om densamma skulle bliva gällande för längre tid än de nu ifrågasatta tre åren, endast en mindre del av det tandläkarbehov kunna tillgodoses, som uppkommer vid en fortsatt utbyggnad av folktandvården, vilken beräknas kräva omkring 1,000 tandläkare. Man torde nämligen, åtminstone under rådande förhållanden, få räkna med att flertalet efter vunnen slutgiltig legitimation kommer att övergå till den privata tandvården, därest icke särskilda åtgärder vidtagas. Det synes mig på den grund angeläget och lämpligt, att anordningen med ett obligatoriskt praktikår tills vidare kompletteras genom införande av ett stipendiesystem i huvudsaklig anslutning till vad medicinalstyrelsen i detta hänseende föreslagit.

Medicinalstyrelsens förslag innebär som nämnts, att ett antal stipendier, förslagsvis 30, ettvarvt å 1,000 kronor, årligen skulle ställas till förfogande för att utdelas till sådana studerande vid tandläkarinstitutet, som förbunde sig att under minst ett år efter vunnen slutgiltig legitimation — alltså utöver praktikåret — tjänstgöra inom folktandvården. En och samma studerande skulle kunna komma i åtnjutande av stipendium under högst fyra år på villkor att tjänstgöringstiden inom folktandvården förlängdes i motsvarande omfattning. Det föreslagna beloppet av 1,000 kronor har medicinalstyrelsen ansett vara tillfyllest endast under förutsättning, att studiekostnaderna vid institutet väsentligt minskades; eljest föreslås en ökning av stipendiebeloppet till 2,000 kronor.

Tandläkarorganisationerna ha som sin uppfattning framhållit, att det föreslagna antalet stipendier icke kan antagas komma att bliva tillfyllest för att säkra rekryteringen till folktandvården, och förordat, att ett väsentligt större antal stipendier inrättas, åtminstone till en början. Så länge rådande konjunktureförhållanden komma att bestå, torde denna uppfattning otvivelaktigt vara riktig. Av nu anförda skäl är jag för min del benägen förorda, att antalet stipendier tills vidare bestämmas till högst 80, motsvarande $\frac{2}{3}$ av det beräknade antalet nyinskrivna elever vid tandläkarinstitutet från och med nästa läsår. Stipendium bör givetvis kunna tilldelas även andra, tredje och fjärde årets elever. Skulle antalet sökande komma att överstiga antalet stipendier, torde företräde böra givas den, som har högre betygsmeriter; vid konkurrens mellan sökande tillhörande olika årskurser torde dessutom hänsyn böra tagas till angelägenhetsgraden av det då föreliggande rekryteringsbehovet inom folktandvården.

Beträffande stipendiebeloppens storlek har vid remissbehandlingen framhållits angelägenheten av en höjning utöver 1,000 kronor. Jag vill icke be-

Departements-
chefen

strida, att vissa skäl tala för en dylik höjning. Å andra sidan bör, därest stipendium utgår för hela eller större delen av studietiden, det sammanlagda stipendiebeloppet vara ägnat att för flertalet studerande väsentligt underlätta studiernas bedrivande och fullföljande. Härtill kommer, att i Kungl. Maj:ts proposition (nr 214) angående tandläkarinstitutets omorganisation förordats eller förutsatts vissa åtgärder i syfte att begränsa studiekostnaderna för eleverna. Jag anser mig under sådana förhållanden böra förorda, att stipendiebeloppen tills vidare bestämmas till 1,000 kronor för år. En sammanslagning av stipendier till en och samma elev för två eller flera år, på sätt tandläkarorganisationerna ifrågasatt, är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka.

Det torde böra understrykas, att anordningen har försökskaraktär och att den med hänsyn till sitt speciella syfte icke kan anses prejudicerande för andra utbildningsområden. Stipendiernas syfte synes mig vidare motivera, att utdelningen omhänderhas av medicinalstyrelsen i samråd med tandläkarinstitutets lärarråd. På medicinalstyrelsen torde få ankomma att utarbeta förslag till stipendiebestämmelser och att övervaka att dessa, såvitt gäller bland annat infriandet av vederbörande stipendiaters förpliktelse att tjänstgöra i folkvandvården, efterföljas.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde å riksstaten för nästa budgetår under femte huvudtiteln böra uppföras ett särskilt anslag, benämnt Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. Då det är ovisst, i vilken omfattning ifrågavarande stipendiemöjligheter komma att utnyttjas, torde anslaget tills vidare böra givas karaktären av förslagsanslag och för nästa budgetår upptagas med ett belopp av förslagsvis 50,000 kronor.

Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över det inom socialdepartementet upprättade förslaget till *lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten*, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådet övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

Bilaga.

Förslag

till

Lag

om behörighet att utöva tandläkarkonsten.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Behörighet att utöva tandläkarkonsten tillkommer, förutom den som innehar särskild tillåtelse därtill, den vilken vunnit legitimation som tandläkare (legitimerad tandläkare).

Behörighet till läkarkonstens utövning medför jämväl behörighet att utöva tandläkarkonsten.

2 §.

Ansökan om legitimation som tandläkare göres hos medicinalstyrelsen. Styrker sökanden därvid, att han uppfyller de i denna lag för vinnande av legitimation stadgade villkoren, skall medicinalstyrelsen meddela honom legitimationsbevis.

3 §.

Legitimation som tandläkare må endast meddelas svensk medborgare, som inom riket avlagt tandläkarexamen.

Har den som ansöker om legitimation icke efter avlagd examen inom riket utövat tandläkaryrket, skall legitimationen begränsas att gälla allenast intill dess sökandens yrkesutövning efter examen pågått under ett år en månad.

Sökande, som med stöd av sådan tidsbegränsad legitimation som i andra stycket sägs utövat tandläkaryrket under minst ett år, är, därest hans yrkesutövning är väl vitsordad, berättigad att erhålla legitimation utan tidsbegränsning. Har yrkesutövningen pågått kortare tid än ett år eller är den icke väl vitsordad, må ansökningen ej bifallas.

4 §.

Är vid tiden för prövning av ansökan enligt 3 § andra stycket tandläkartjänst hos stat eller kommun, som förklarats ledig utan att behörig sökande anmält sig, icke tillsatt och uppehålles tjänsten ej heller av vikarie, äger medicinalstyrelsen begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom vikarie å ledig sådan tjänst.

Har den som erhållit begränsad legitimation på sätt i första stycket sägs anmält sig villig uppehålla viss ledig kommunal tjänst, åligger det kommunen att, där innehavare av eller vikarie å tjänsten ej är förordnad, låta den som sålunda anmält sig eller, om flera gjort sådan anmälan, någon av dem uppe-

hålla tjänsten. Villkoren för anställning såsom vikarie å kommunal tjänst skola, i händelse överenskommelse därom ej träffas, fastställas av medicinalstyrelsen.

5 §.

Konungen äger meddela den som förvärvat utbildning, vilken kan anses motsvara fordringarna för erhållande av legitimation som tandläkare, tillåtelse till tandläkarkonstens utövande.

Efter Konungens bemyndigande må medicinalstyrelsen meddela studerande vid tandläkarinstitutet tillåtelse att under begränsad tid utöva tandläkar-konsten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1943 och gäller till och med den 30 september 1946.

Så länge denna lag äger gällande kraft, skall § 3 ordningen den 18 juni 1861 (nr 41) för tandläkarekonstens utövning icke vinna tillämpning.

---

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
21 maj 1943.*

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 14 maj 1943 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 maj 1943, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn J. M. Wahlbäck.

Förslaget föranledde följande yttrande av lagrådet.

Det remitterade förslaget innebär, att vid sidan av den tjänsteplikt som kan ifrågakomma jämlikt 1939 års lagstiftning om tjänsteplikt stadgas en särskild sådan för dem vilka avlägga tandläkarexamen. En dylik lagstiftning, varigenom en mindre grupp medborgare, utan att förhållandet direkt nödvändiggöres av det rådande allmänna krisläget, ålägges att utföra arbete i det allmännas intresse, är naturligen ägnad att väcka betänkligheter av principiell natur. Någon motsvarande anordning lär heller icke tidigare ha förekommit i vårt land. Emellertid är det uppenbarligen av största betydelse för folkhälsan att den beslutade folktandvården skall kunna behörigen upprätthållas. Utredningen i ärendet giver även vid handen att detta önskemål knappast kan uppnås annorledes än genom åtgärder i förslagets riktning. Den uppkomna situationen torde också i viss mån stå i samband med de av krig föranledda förhållandena; dels äro åtskilliga tandläkare inkallade eller eljest skyldiga att tjänstgöra inom den militära tandvården, dels lär den ökade köpkraften föranleda att tandläkare anlitas i större utsträckning än under normala tider. Med hänsyn till dessa omständigheter och då de avlöningsförmåner som utgå för tjänstgöring vid folktandvården måste anses förhållandevis goda för en nyutexaminerad tandläkare — i allt fall vid jämförelse med vad andra yrkesgrupper med akademisk utbildning kunna påräkna omedelbart efter avlagd examen — synes det ej alltför obilligt att tandläkarna, innan tillfälle gives dem att fritt utöva sitt yrke, nödgas underkasta sig sådan tjänstgöring under någon kortare tid. En förutsättning härför är naturligen att, på sätt ock föreslagits, anordningen skall gälla allenast såsom ett provisorium.

Enligt förslaget är tjänsteplikten sålunda utformad, att den nyutexaminerade tandläkaren till att börja med erhåller allenast en tidsbegränsad legitima-

tion, genom vilken han vinner behörighet att utöva tandläkaryrket under det s. k. praktikåret. Under detta år avses han skola vara skyldig att, där så påkallas, tjänstgöra i folktandvården eller undantagsvis i annan tandvårdsverksamhet, som drives av staten eller kommun. Efter det praktikåret fullgjorts äger han erhålla legitimation utan tidsbegränsning under förutsättning att hans yrkesutövning är väl vitsordad. Av remissprotokollet framgår, att avsikten är att, då praktikåret fullgjorts i folktandvården, vitsordet om tjänstgöring skall utfärdas av vederbörande tandvårdsinspektör.

Departementschefen har funnit det i och för sig innebära en fördel att tandläkare erhåller legitimation först efter det han visat sig kunna på ett tillfredsställande sätt i praktiken omsätta de kunskaper och färdigheter som bibragts honom vid tandläkarinstitutet. Å andra sidan, yttrar departementschefen, synes behovet ur utbildningssynpunkt av ett provtjänstgöringsår icke av den föreliggande utredningen tillräckligt dokumenterat för att kunna ensamt eller ens huvudsakligen motivera genomförandet av förslaget.

Frågorna om obligatorisk tjänstgöring i folktandvården och om provtjänstgöring äro uppenbarligen två skilda spörsmål. På grund av det nödläge vari folktandvården av åtskilliga skäl kommit kan det, såsom lagrådet funnit, svårligen undvikas att, under en övergångstid, ålägga de unga tandläkarna den börda som den ifrågavarande tvångstjänstgöringen innebär. Sådan tjänstgöringsplikt torde emellertid i och för sig ej föranleda att tjänstgöringen — såsom följderna skulle bli av förslagets ståndpunkt att för slutlig legitimation fordra intyg om väl vitsordad tjänstgöring — erhåller karaktär av en provtjänstgöring. Denna ordning innebär att den från tandläkarinstitutet utexaminerade som bestått där föreskrivna teoretiska och praktiska prov skulle underkastas en förnyad prövning med hänsyn till utfallet av tjänstgöringen under praktikåret. Nämda prövning kan föranleda att ansökan om slutlig legitimation blir avslagen. Förslagets innebörd synes jämväl vara att den som får sin ansökan om slutlig legitimation avslagen ej heller skall kunna erhålla en ny tidsbegränsad legitimation; i allt fall lämnar lagen icke någon anvisning huru i dylika fall legitimation skall kunna ske.

Den i förslaget uppställda fordran på väl vitsordad tjänstgöring under praktikåret såsom villkor för legitimation innebär sålunda ett bestämt avsteg från nu gällande ordning, enligt vilken godkänd examen från tandläkarinstitutet utan vidare berättigar till legitimation. Någon närmare motivering för ett dylikt avsteg har ej lämnats, och i det utlåtande av medicinalstyrelsen varöver remissyttrandena avgåvos var detta spörsmål ej berört. Förslag där-om framställdes först efter remissbehandlingen, nämligen i medicinalstyrelsens utlåtande den 13 februari 1943.

Såvitt lagrådet kan finna, föreligga ej några skäl varför avlagd examen vid tandläkarinstitutet ej i förevarande fall skulle berättiga till erhållande av legitimation. Den utexaminerade har hittills ansetts kompetent att utan något ytterligare prov ägna sig åt tandläkaryrket, i privatpraktik eller i folktandvården eller annan tandvård. För hans vidare bana har, såsom i andra yrken, avgörande varit, ej någon omprövning av hans kompetens utan endast

hans förmåga att göra sig gällande i den allmänna konkurrensen. Det måste vid dessa förhållanden kunna anföras bärande skäl för att övergå till en ny ordning av innebörd, att den vilkens såväl teoretiska som praktiska förmåga blivit prövad och godkänd av tandläkarinstitutets lärarråd skulle riskera att det oaktat sedermera underkännas med verkan att han, efter fyra års studier och ett års praktik, vore — där ej 5 § kunde komma att tillämpas — för alltid avstängd från den bana han valt. En sådan omprövning synes desto mindre lämplig som den skulle företagas med stöd av allenast intyg över tjänstgöringen av tandläkare, som ej varit i tillfälle att följa densamma. Att det är medicinalstyrelsen som har att fatta själva beslutet i anledning av legitimationsansökningen torde i realiteten ej inverka, enär styrelsen för sitt avgörande är hänvisad att bygga på dens utsago som utfärdat tjänstevitsordet.

Den fordran på väl vitsordad tjänstgöring som i förslaget uppställas avser jämväl sådana fall då erinringar mot tandläkarens sakliga kompetens visserligen ej kunna göras men däremot allvarliga anmärkningar kunna framställas mot honom för bristande pliktuppfyllelse. Ej heller i dessa fall synes det vara rimligt, om en försummelse skulle för tandläkaren kunna medföra en så svår påföljd som förlusten att för all framtid utöva sitt yrke innebär. Ansvar för tjänstefel enligt 25 kap. strafflagen torde däremot i dylikt fall inträda för den i folktandvården tjänstgörande tandläkaren. Någon påföljd härutöver finnes för närvarande överhuvud ej stadgad för legitimerade tandläkare. Av remissprotokollet framgår emellertid att inom medicinalstyrelsen sedan någon tid pågår utredning rörande behörighetslag för tandläkare och att i sammanhang härmed överväges frågan om förutsättningarna för återkallande av legitimation. För den nyutexaminerade tandläkaren synes — även om han innehade endast tidsbegränsad legitimation — rätten att utöva tandläkaryrket böra förverkas allenast under de förutsättningar som kunna bli meddelade angående återkallande av legitimation. Den omständigheten att det blivit ofrånkomligt att ålägga de unga tandläkarna ifrågavarande tjänstgöringsplikt bör enligt lagrådets mening ej föranleda att för deras rätt till fortsatt yrkesutövning givas andra regler än som eljest gälla för tandläkare, inom eller utom folktandvården.

Under åberopande av vad sålunda anförts anser sig lagrådet icke kunna tillstyrka förslaget i den utformning det fått men vill ej motsätta sig att en provisorisk lagstiftning kommer till stånd av den huvudsakliga innebörd, att medicinalstyrelsen skall äga att, där det med hänsyn till rådande förhållanden prövas oundgängligen nödigt för folktandvårdens behöriga upprätthållande, vid meddelande av sökt legitimation som tandläkare begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom innehavare av eller vikarie å tjänst inom folktandvården, dock att sådan begränsning ej må gälla längre än intill dess sökanden fullgjort tjänstgöring inom folktandvården under ett år.

Ett utsträckande av lagstiftningen till att avse annan social tandvård än folktandvården lär icke vara av omständigheterna påkallat.

Tandläkare, för vilken legitimationen är begränsad efter vad nu föreslås, synes i nära anslutning till vad departementschefen anfört böra vid uppehållande av tjänst inom folktandvården åtnjuta de förmåner, som utgå till distriktstandläkare inom det tandvårdsdistrikt vartill tjänsten hör. Föreskrift härom torde böra upptagas i lagstiftningen.

I anledning av departementschefens uttalande att annat uppehåll i yrkesutövningen icke må inräknas i praktikåret än det som föranledes av semester, vill lagrådet ifrågasätta, huruvida icke medicinalstyrelsen vid beräkning av tjänsteåret må kunna taga skälig hänsyn jämväl till tid, varunder vederbörande varit oförmögen till arbete på grund av olycksfall i tjänsten.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 21 maj 1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet och t. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 7 maj 1943 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten*.

Härefter anför föredraganden.

Lagrådet har funnit, att på grund av det nödläge, vari folktandvården kommit, det svårligen kunde undvikas att under en övergångstid ålägga de unga tandläkarna den börda, som den i lagförslaget avsedda tvångstjänstgöringen innebure. Lagrådet har emellertid tillika anført, att sådan tjänstgöringsplikt i och för sig ej torde föranleda, att tjänstgöringen — såsom följden skulle bliva av förslagets ståndpunkt att för slutlig legitimation fordra intyg om väl vitsordad tjänstgöring — erhöles karaktär av en provtjänstgöring. Denna ordning innebure, framhåller lagrådet, att den från tandläkarinstitutet utexaminerade, som bestått där föreskrivna teoretiska och praktiska prov, skulle underkastas en förnyad prövning med hänsyn till utfallet av tjänstgöringen under praktikåret. Nämda prövning kunde föranleda, att ansökan om slutlig legitimation bleve avslagen. Det måste enligt lagrådets mening kunna anföras bärande skäl för att övergå till en i förhållande till nu gällande regler ny ordning av nyssnämnda innebörd. Några sådana skäl föreligga emellertid ej enligt lagrådets mening.

Efter att hava påpekat att det föreslagna villkoret om väl vitsordad tjänstgöring avsåge jämväl sådana fall, då erinringar mot tandläkarens sakliga kompetens visserligen ej kunde göras men däremot allvarliga anmärkningar kunde framställas mot honom för bristande pliktuppfyllelse, anför lagrådet, att det ej heller i dessa fall syntes rimligt, om en försummelse skulle för tandläkaren medföra påföljden av vägrad legitimation. Ansvar för tjänstefel enligt 25 kap. strafflagen kunde däremot i dylikt fall inträda för den i folktandvården tjänstgörande tandläkaren.

Lagrådet har på grund därav ansett sig icke kunna tillstyrka förslaget i den utformning det fått. Lagrådet förklarar sig däremot ej vilja motsätta sig, att

en provisorisk lagstiftning komme till stånd av den huvudsakliga innebörd. att medicinalstyrelsen skulle äga att, där det med hänsyn till rådande förhållanden prövades oundgängligen nödigt för folktandvårdens behöriga upprätthållande, vid meddelande av sökt legitimation som tandläkare begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom innehavare av eller vikarie å tjänst inom folktandvården, dock att sådan begränsning ej finge gälla längre än intill dess sökanden fullgjort tjänstgöring inom folktandvården under ett år.

Förslaget att såsom förutsättning för vinnande av slutlig legitimation som tandläkare fordra fullgörande av ett s. k. praktikår saknar icke förebild. Såsom vid förslagets remitterande till lagrådet omnämnts gäller nämligen i Danmark den ordningen, att för legitimation som tandläkare kräves två års assistenttjänstgöring. Att nämnda anordning anses utgöra ett värdefullt led i tandläkarens utbildning synes mig framgå av det förhållandet, att fråga om ändring härutinnan enligt uppgift icke varit på tal, oaktat utbildningstiden vid den danska tandläkarhögskolan nyligen förlängts från tre till fyra år.

Genom den nu föreslagna skyldigheten att tjänstgöra inom statlig eller kommunal tandvård bibringas enligt min mening även de tandläkare, som avse att ägna sig åt praktik inom privat tandvård, värdefulla erfarenheter för framtiden. Det har därför synts mig föreligga skäl att försöksvis pröva lämpligheten av en utbyggnad av den praktiska tandläkarutbildningen genom att tjänstgöringen under praktikåret samtidigt får karaktären av provtjänstgöring. Tillfälle har emellertid icke förelegat att nu göra några mera uttömmande undersökningar rörande denna fråga. Det är därjämte tydligt, att praktikårets värde såsom provtjänstgöring minskas i den mån tjänstgöringen, såsom under lagförslagets giltighetstid i ej obetydlig utsträckning skulle bliva fallet, komme att fullgöras utan kontinuerlig handledning från äldre tandläkares sida. På grund härav och med hänsyn till vad av lagrådet anförts anser jag mig icke böra nu vidbliva min ståndpunkt i förevarande hänseende. Berörda spörsmål torde i stället böra bliva föremål för närmare övervägande i samband med den inom medicinalstyrelsen pågående utredningen om behörighetslag för tandläkare. I enlighet med vad lagrådet förordat bör därför den föreslagna provisoriska lagen endast reglera frågan om befogenhet för medicinalstyrelsen att, då styrelsen enligt för närvarande gällande regler meddelar legitimation som tandläkare, med avseende å det första årets yrkesutövning begränsa den rätt att utöva tandläkaryrket som legitimationen medför.

Enligt det till lagrådet remitterade förslaget skulle den genom förslaget införda tjänstgöringsskyldigheten avse tandvård, som anordnats av stat eller kommun. Härunder inbegripas militär tandvård, folktandvård ävensom kommunal tandvård, vartill bidrag enligt kungörelsen angående statsbidrag till folktandvård icke utgår (skoltandvård). Lagrådet har anført, att ett utsträckande av lagstiftningen till att avse annan social tandvård än folktandvården icke syntes vara av omständigheterna påkallat. Som bekant pågår för närvarande utredning rörande tandvården vid försvarsväsendet, och såsom en provisorisk åt-

gärd till förbättrande av nämnda tandvård har i proposition nr 235 till den nu samlade riksdagen föreslagits inrättande av ett antal arvdestjänster för föreståndare vid vissa försvarsväsendets tandpoliklinker. Såväl denna tandvård som skoltandvården måste med hänsyn till sin betydelse för folkhälsan anses likvärdiga med folktandvården. Att den för närvarande rådande starka böjelsen hos tandläkarna att söka sig till privat tandvård skulle få följdverkningar allenast för sådan av det allmänna anordnad tandvård, som bedrivs inom folktandvårdens ram, kan icke antagas. Jag finner mig därför icke kunna biträda lagrådets förslag att inskränka lagstiftningen att endast avse folktandvården. I enlighet med mitt vid redogörelsen för det till lagrådet remitterade förslaget gjorda uttalande att ett års yrkesutövning icke bör anses föreligga med mindre sökandens dagliga tjänstgöring ungefär motsvarat vad som kräves för heltidstjänst bör emellertid skyldighet att tjänstgöra inom statlig eller kommunal tandvård åläggas endast om den tjänstgöring som står vederbörande till buds fyller nyssnämnda förutsättning.

Såsom en följd av den nu föreslagna omläggningen av lagstiftningen kommer denna ej längre att reglera frågan om villkoren för vinnande av behörighet att utöva tandläkarkonsten. En lag av nä ifrågasatt räckvidd torde lämpligen bära rubriceras *lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare*. Förslag till sådan lag har upprättats.

I 1 § i nämnda lagförslag har medicinalstyrelsens befogenhet att begränsa legitimationen som tandläkare upptagits. Lagrådet har föreslagit, att sådan befogenhet skulle inträda där det med hänsyn till rådande förhållanden prövades oundgängligen nödigt för folktandvårdens behöriga upprätthållande. Såsom jag nyss nämnt bör tjänstgöringsskyldighet föreligga ej blott i fråga om folktandvård utan även beträffande annan tandvård, som anordnats av stat eller kommun. Såsom förutsättning för tjänstgöringsskyldighetens inträde torde endast bära stadgas, att tandläkare icke äro att tillgå för tjänstgöring inom tandvård, som anordnats av stat eller kommun. Lagens 1 § bör därför erhålla den lydelsen, att medicinalstyrelsen äger, där tandläkare icke äro att tillgå för tjänstgöring inom tandvård, som anordnats av stat eller kommun, vid meddelande av sökt legitimation som tandläkare begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom innehavare av eller vikarie å tjänst inom sådan tandvård. Vidare bör i 1 § stadgas, att dylik begränsning dock ej må gälla längre än intill dess sökanden fullgjort tjänstgöring inom statlig eller kommunal tandvård under ett år.

Lagrrådet har uttalat, att tandläkare, för vilken legitimationen är begränsad, synes bära vid uppehållande av tjänst inom folktandvården åtnjuta de förmåner, som utgå till distriktstandläkare inom det tandvårdsdistrikt, vartill tjänsten hör. Enligt lagrådets mening bör föreskrift härom upptagas i lagstiftningen. Något behov av att i lagen upptaga en dylik bestämmelse torde emellertid ej föreligga. Enligt kungörelsen angående statsbidrag till folktandvården blir tandläkaren automatiskt berättigad till de i kungörelsen stadgade minimiförmånerna, och då hans legitimation nu icke är avsedd att vara tids-

begränsad, torde risk ej föreligga, att landstingen skola fastställa avlöningen för nyexaminerade tandläkare lägre än för andra tandläkare. Bestämmelsen i det till lagrådet remitterade förslaget att villkoren för anställning såsom vikarie å kommunal tjänst skola, i händelse överenskommelse därom ej träffas, fastställas av medicinalstyrelsen bör däremot bibehållas och i lagen lämpligen införas såsom 2 §, därvid dock begränsningen till vikariat ej bör kvarstå. Bestämmelse om skyldighet för kommun att låta ledig tjänst uppehållas av nyexaminerad tandläkare torde ej längre vara erforderlig.

Lagrådet har slutligen ifrågasatt, huruvida icke medicinalstyrelsen vid beräkning av tjänsteåret må kunna taga skälig hänsyn — förutom till semester — jämväl till tid, varunder vederbörande varit oförmögen till arbete på grund av olycksfall i tjänsten. Jag har icke något att erinra mot att skälig hänsyn tages härtill.

Jag vill erinra om att jag vid anmälan den 7 innevarande månad av förevarande ärende förordat, att å riksstaten för nästa budgetår under femte huvudtiteln uppföres ett särskilt anslag av förslagsanslags natur, benämnt Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. Anslaget föreslogs böra upptagas med ett belopp av 50,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, till antagande förelägga riksdagen förenämnda förslag till lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare,

dels ock föreslå riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1943/44 under femte huvudtiteln till *Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.* anvisa ett *förslagsanslag*

av ..... kronor 50,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. O. Aurelius.